

Бойко Олена Іванівна
викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

КАТЕГОРІЯ «ПОЛІЦЕЙСЬКІ ЗАХОДИ» ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ВІДОБРАЖЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ПОЛІЦІЇ

Поліцейський захід нове поняття, що нещодавно з'явилося в українському законодавстві, а саме із прийняттям 2 липня 2015 року Закону України «Про Національну поліцію». Питання поліцейського заходу ще недостатньо досліджено вітчизняними вченими. Законодавець у статті 29 Закону України «Про Національну поліцію» (далі Закону) під поняттям поліцейського заходу визначає дію або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень [1]. При виконанні завдань поліція вживає заходи реагування на правопорушення, що передбачено у Кодексі України про адміністративні правопорушення [2] та Кримінально-процесуальним кодексом України [3]. Під час застосування поліцейських заходів в першу чергу слід пам'ятати про права і свободи людини, які є невідчужуваними та непорушним, і обов'язок держави – захищати життя людини [4], а також не забувати про особисту безпеку.

У Законі «Про Національну поліцію» виокремлено дві групи поліцейських заходів:

2. Превентивні заходи, в свою чергу включають:

- перевірка документів особи;
- опитування особи (за її згоди);
- поверхнева перевірка й огляд (особи, речі, транспортного засобу);
- зупинення транспортного засобу;
- вимога залишити місце й обмеження доступу до певної території;
- обмеження пересування особи, транспортного засобу або фактичного володіння річчю;
- проникнення до житла чи іншого володіння особи;
- перевірка дотримання вимог дозвільної системи органів внутрішніх справ;
- застосування технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото й кінозйомки, відеозапису, засобів фото- й кінозйомки, відеозапису;
- перевірка дотримання обмежень, установлених законом щодо осіб, які перебувають під адміністративним наглядом, або інших категорій осіб;
- поліцейське піклування.

3. Поліцейські заходи примусу, до яких належать:

- фізичний вплив (фізична сила);
- застосування спеціальних засобів;
- застосування вогнепальної зброї.

Не залишає поза увагою той момент, що кожний захід має окрему статтю Закону, в яких перераховано підстави, порядок застосування того чи іншого заходу, обмеження, послідовність дій поліцейського.

Досить детальними є статті 45, 46, про застосування спеціальних засобів і вогнепальної зброї. Визначено вичерпні переліки випадків застосування тих чи інших спецзасобів. У статті 46 даного Закону застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу. На відміну від Закону України «Про міліцію» у новому Законі прямо прописані виняткові випадки застосування вогнепальної зброї, також наведено чіткий перелік правил застосування вогнепальної зброї без попередження.

Привертає особливу увагу новий правовий інститут, як поліцейське піклування щодо:

- неповнолітніх осіб віком до 16 років, які залишилися без догляду;
- осіб, які підозрюються у втечі з психіатричного чи спеціалізованого лікувального закладу,
- осіб, які мають ознаки вираженого психічного розладу і створюють реальну небезпеку оточуючим і собі;
- осіб, які перебувають у публічному місці і внаслідок сп'яніння втратили здатність самостійно пересуватися чи створюють реальну небезпеку оточуючим або собі (для нашої країни це актуально).

Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити особі зрозумілою для неї мовою підставу застосування поліцейського заходу, а також роз'яснити право отримувати медичну допомогу, давати пояснення, оскаржувати дії поліцейського, негайно повідомити інших осіб про її місце перебування.

Повідомлення про права і їх роз'яснення поліцейським може не проводитися у випадку, коли є достатні підстави вважати, що особа не може усвідомлювати свої дії і керувати ними. Про застосування поліцейського піклування складається протокол.

Поліцейський зобов'язаний надати особі можливість негайно повідомити про своє місце перебування близьких родичів, членів сім'ї чи інших осіб за вибором цієї особи. Поліцейський зобов'язаний негайно повідомити батьків або усиновителів, опікунів, піклувальників, орган опіки та піклування про місце перебування неповнолітньої особи (ст. 41 ЗУ «Про Національну поліцію»).

Отже, у Законі України «Про Національну поліцію» з'явилося нове поняття - поліцейський захід, що застосовується виключно при виконанні повноважень поліції, і має бути законним, пропорційним та ефективним. Тож, покладаємо великі сподівання, що поліцейські заходи превентивного чи примусового характеру будуть застосовуватися поліцією лише при необхідності та в рамках закону, і при цьому права та свободи людини залишаться непорушеними.

Використані джерела:

1. Закон України « Про національну поліцію» від 2 липня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
3. Кримінальний кодекс України від 13 квітня 2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17.
4. Конституція України. – С.: ТОВ «ВВП Нотіс», 2016. – 56 с.

Репан Микола Іванович,
старший викладач Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

Ігнатів Сергій Олександрович,
викладач Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**АСПЕКТИ СПІВПРАЦІ СПІВРОБІТНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ПОЛІЦІЇ З УПРАВЛІННЯМИ СЛУЖБИ У СПРАВАХ ДІТЕЙ
З НАДАННЯ ДОПОМОГИ ТА ЗАХИСТУ ПОСТРАЖДАЛИМ
ДІТЯМ ВІД НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї**

Насильство в сім'ї є поширеною проблемою не тільки в Україні, а у всіх країнах світу, з серйозними наслідками для потерпілих і в першу чергу для дітей, в фізичному, емоційному та іншому плані. У сучасних умовах обов'язок держави захистити життя дитини набуває особливого змісту, тому вимагає невідкладного вирішення цілого комплексу питань - правових, законодавчих, організаційних, соціально-економічних, медичних та інших.

Визначена проблема набуває особливої уваги та актуальності в умовах реформування правоохоронної системи, оскільки на практиці виникає безліч проблем у працівників патрульної поліції, ювенальної поліції, дільничних офіцерів поліції, груп швидкого реагування патрульної поліції, т.б. тих підрозділів поліції, які в силу покладених на них завдань першими вживають заходів для запобігання та припинення насильства в сім'ї.

Однією з причин невисокої ефективності надання допомоги та захисту постраждалим дітям від насильства в сім'ї є недостатня взаємодія підрозділів Національної поліції з органами і установами на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї.

Аналіз існуючих наукових напрацювань з обраної тематики, нормативно правових актів вказує на те, що до теперішнього часу в науці належним чином не досліджувався механізм взаємодії Національної поліції з іншими підрозділами, на які покладається формування сучасної правової політики в сфері захисту дітей, які є жертвами насильства в сім'ї.